

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصلنامه مطالعات آسیا مرکزی و قفقاز

مرکز مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه

سال سی ام، شماره ۱۲۷، پاییز ۱۴۰۳

- صاحب امتیاز: وزارت امور خارجه
- مدیر مسئول: محمد حسن شیخ الاسلامی
- سردبیر: سیدمحمد کاظم سجادیپور
- قائم مقام سردبیر: خلیل شیرغلامی
- مدیر علمی و اجرایی: حبیب الله ملکوتی فر
- اعضای هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا):
علی آدمی دانشیار دانشگاه علامه طباطبایی، محمدرضا دهشیری استاد دانشکده روابط بین الملل وزارت امور خارجه، سیدمحمد کاظم سجادیپور استاد دانشکده روابط بین الملل وزارت امور خارجه، رضا سیمبر استاد دانشگاه گیلان، ارسلان قربانی شیخ نشین استاد دانشگاه خوارزمی تهران، سهراب شهابی دانشیار دانشکده روابط بین الملل وزارت امور خارجه، فرهاد عطایی استاد دانشگاه تهران، جهانگیر کرمی دانشیار دانشگاه تهران، عنایت اله یزدانی دانشیار دانشگاه اصفهان.
- ویراستار: زهرا رستمی، طراح جلد، صفحه آراء و حروفچین: سحر حسینی صنعتی

این نشریه بر اساس نامه شماره ۱۳۹۲/۴/۱۴ مورخ ۳/۱۸/۵۲۱۴۴ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور) دارای درجه علمی - پژوهشی می باشد.

تمامی آرا و نظرات مندرج در مقالات الزاماً مورد تایید ناشر مجله نمی باشد.
نقل مطالب مجله فقط با ذکر نام کامل مجله آزاد است.

• طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: اداره چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

شماره شاپا: ۲۳۲۲-۳۷۶۶

نشانی نشریه: تهران، خیابان شهید باهنر، خیابان شهید آقایی، مرکز مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه، صندوق پستی:

۱۷۹۳/۱۹۳۹۵ / نشانی الکترونیکی: ir.centralasia_quarterly@ipis

بها: ۸۰۰،۰۰۰ ریال و بهای اشتراک سالیانه: ۱۶۰۰،۰۰۰ ریال

فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز

پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و تشکیل کشورهای مستقل مشترک المنافع در اغلب مراکز علمی جهان نیاز مبرمی به ایجاد مراکز مطالعاتی ویژه روسیه، آسیای مرکزی و قفقاز و دیگر جمهوری‌های اتحاد جماهیر شوروی سابق احساس می‌گردد. وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران نیز با درک این حساسیت‌ها در سال ۱۳۷۱ اقدام به تاسیس مرکز مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی نمود. مشترکات فرهنگی، تاریخی و هنری، ادبی و مذهبی چندصد ساله به همراه پیوندهای عمیقی که میان مردم ایران زمین و جمهوری‌های تازه استقلال یافته آسیای مرکزی و قفقاز وجود داشت، پایگاه و مبنای بسیار گسترده‌ای را برای فعالیت چنین گروهی فراهم می‌آورد. در تداوم این امر، مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی امروز نیز اهمیتی مضاعف برای مطالعه و پژوهش پیرامون این منطقه مهم پیرامونی جمهوری اسلامی ایران قائل است.

در راستای این هدف *فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز* در سال ۱۳۷۱ شروع به انتشار کرد. هدف این فصلنامه ایجاد فضای علمی - پژوهشی مناسب برای ارائه مقالات معتبر در خصوص روندها، تحولات و مسائل مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و راهبردی، اجتماعی، فرهنگی و تاریخی مرتبط با حوزه جغرافیایی روسیه، آسیای مرکزی، قفقاز و اوراسیا است.

محورهای مورد نظر این فصلنامه به شرح زیر است:

- سیاسی؛ جامعه‌شناسی سیاسی، سیاست‌گذاری، مطالعات مقایسه‌ای، مطالعات اقوام.
- اقتصادی؛ اقتصاد سیاسی، اقتصاد مقایسه‌ای.
- اجتماعی؛ پیمایش‌ها و مطالعات میدانی انجام شده در حوزه روسیه، آسیای مرکزی، قفقاز و اوراسیا.
- امنیتی و راهبردی؛ پیمان‌های امنیتی، مطالعات راهبردی و سیاست‌گذاری امنیتی.
- جغرافیایی؛ جغرافیای سیاسی؛ ژئوپلیتیک.
- روابط جمهوری اسلامی ایران با مناطق روسیه، آسیای مرکزی، قفقاز و اوراسیا در دوره معاصر.

مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی اعتقاد بر این دارد که شناخت دقیق روسیه و دیگر جمهوری‌های مشترک المنافع و بازیابی هویت ملی و کیان فرهنگی مردم آسیای مرکزی و قفقاز به توسعه اقتصادی - اجتماعی آنان کمک نموده و به برقراری صلح و ثبات در این منطقه وسیع از جهان بیانجامد.

راهنمای تدوین مقالات

ضمن دعوت از اساتید، محققین و صاحب نظران به منظور حفظ و ارتقای محتوای علمی فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز، مقاله‌هایی پذیرفته می‌شوند که افزون بر محتوای علمی به تشخیص هیات داوران متخصص، ضوابط زیر را در نگارش رعایت نموده باشند:

الف) ضابطه‌های مقاله

۱. مقالات باید جنبه تحقیقاتی و پژوهشی داشته و حاوی نکات علمی نوین باشند.
۲. مقاله بیشتر در نشریه دیگر چاپ نشده و یا برای نشریه دیگری ارسال نشده باشد.
۳. مقاله در محیط Word با فونت B Nazanin (۱۳) تایپ شده و به همراه لوح فشرده ارسال گردد.
۴. متن مقاله حداکثر ۳۰-۲۵ صفحه باشد.
۵. عنوان مقاله کوتاه و گویا باشد.
۶. چکیده مقاله در کمتر از ۱۰ سطر به دو زبان فارسی و انگلیسی توسط نگارنده تهیه گردد.
۷. واژه‌های کلیدی به تعداد ۵ واژه ذکر گردد.
۸. معادل انگلیسی و یا فرانسه واژگان تخصصی و نام‌های اشخاص در پایین صفحه آورده شود.
۹. این مجله مقالات ترجمه شده را نمی‌پذیرد.
۱۰. مقالات پس از تایید دو تن از اساتید و بر اساس اولویت چاپ خواهد شد.
۱۱. مقالات ارسالی عودت داده نخواهد شد و فصلنامه مسئولیتی در قبال مقالات چاپ نشده ندارد.
۱۲. فصلنامه در ویرایش، تلخیص و تغییر عناوین مقالات پذیرفته شده آزاد است.
۱۳. مسئولیت صحت مطالب مندرج در مقالات بر عهده نویسندگان است و بیانگر دیدگاه‌های دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی و مرکز آسیای مرکزی و قفقاز نیست.
۱۴. نقل مطالب با ذکر منبع جایز است.

ب) ضابطه‌های نویسنده (گان)

۱. نام نویسنده (گان) کامل و به فارسی و انگلیسی ارسال گردد.
۲. میزان تحصیلات، رتبه علمی، گروه آموزشی، نام دانشکده و دانشگاه و شهر محل دانشگاه نویسنده (گان) ارسال گردد.
۳. نشانی، شماره تلفن و آدرس پست الکترونیکی نویسنده (گان) ارسال گردد.

ج) ضابطه‌های استناد

۱. این فصلنامه از روش استناد درون متنی پیروی می‌کند و کافی است پس از نقل قول مستقیم و یا غیر مستقیم با آوردن الف) نام و نام خانوادگی نویسنده اثر، ب) سال انتشار اثر، ج) شماره صفحه مورد استفاده، هر سه داخل پرانتز معرفی شوند.
۲. نمونه: (کریمی، ۱۳۸۸: ۸۲)
۳. در صورت تعدد منابع از یک نویسنده در یک سال با افزودن الف) و ب) در کنار سال انتشار، نوشته‌ها مشخص شود؛
۴. نمونه: (کریمی، ۱۳۸۷ الف): ۸۴)، (کریمی، ۱۳۸۷ ب): ۵۳).
۵. منابع مورد استفاده در پایان مقاله به ترتیب حروف الفبایی نام خانوادگی نویسندگان می‌باشد.
۶. ترتیب نوشتن منابع در فهرست منابع چنین است:
۷. نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده (تاریخ انتشار کتاب)، عنوان کتاب به صورت ایتالیک، نام مترجم، تعداد جلدها، شماره چاپ، محل نشر کتاب، نام ناشر.
۸. ترتیب نوشتن منبع مقاله در فهرست منابع چنین است:
۹. نام خانوادگی نویسنده، نام نویسنده (تاریخ انتشار مقاله) عنوان مقاله داخل گیومه، نام مجله به صورت ایتالیک، دوره مجله.
۱۰. ترتیب نوشتن منبع اینترنتی در فهرست منابع چنین است:
۱۱. تاریخ مراجعه، نام سایت، [http// www](http://www)
۱۲. ترتیب نوشتن منابع لاتین بعد از منابع فارسی است و به مانند نوشتن منابع فارسی می‌باشد.

فهرست مطالب

- چرخش به شرق روسیه؛ تحلیل نظری تغییر در سیاست خارجی
رقیه کرامتی نیا/ سید محمدکاظم سجادیپور ۳
- دیپلماسی آب (ایران و رود ارس)
مهناز گودرزی ۳۹
- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در روسیه: انرژی و توسعه پایدار (۲۰۰۰ - ۲۰۲۲)
احمد برخورداری / احسان رسولی نژاد ۵۹
- حمله روسیه به اوکراین از منظر نظریه چانه‌زنی
ساجده السادات جعفری / مجید محمدشریفی ۹۱
- راهبرد ائتلافی رژیم صهیونیستی در آسیای مرکزی و محیط امنیت منطقه‌ای ایران
کامران لطفی / رحمان حریری ۱۲۱
- مفهوم‌سازی سیاست مواجهه چین با پدیده تروریسم
لیلا مروتی / فرهاد دانش نیا ۱۴۵
- قابلیت‌های فراگیر صادرات سیمان ایران به کشورهای مشترک المنافع
محمد صابری اول / امیر رحیم‌پور ۱۷۹
- کمک خارجی چین و منافع این کشور در آسیای مرکزی ۲۰۰۰-۲۰۲۲
امید خزایی / سید سعید میرترابی حسینی ۲۰۷